

UN AKINAKES DE LA CINCȘOR (JUD. BRAȘOV)*

În patrimoniul Muzeului Național de Istorie a Transilvaniei a intrat un *akinakes* (nr. inv. P. 133600), descoperit întâmplător în timpul campaniei arheologice din anul 1991, efectuată la castrul roman de la Cincșor (com. Voila), de către un colectiv format din specialiști de la Universitatea „Babeș-Bolyai“ din Cluj-Napoca și Muzeul de istorie din Brașov¹.

Akinakes-ul a fost găsit în timpul campaniei arheologice, de către un localnic, pe o pășune în pantă, situată la aproximativ 300—400 m vest, de punctul topografic „Cetate“, unde este localizat castrul roman și 3 km est față de sat (fig. 1). Gradul accentuat de rugină ne îndreptățește să afirmăm că piesa a stat vreme îndelungată la suprafața solului, fiind, probabil, scoasă de arăturile efectuate cu mai mult timp în urmă.

Pentru aceeași zonă a Cincșorului, M. Roska menționează ca provenind din descoperiri incidentale, două săgeți din bronz, cu două și respectiv trei aripioare. Nu sunt făcute alte precizări privind locul exact al descoperirii celor două săgeți scitice². Corelând menționarea mai veche a celor două săgeți scitice cu descoperirea *akinakes*-ului din 1991, putem afirma că ele indică existența, probabilă, a unui a (sau a mai multor) morminte scitice la Cincșor³.

Piesa este lucrată din fier, prin forjare, având o lungime de 35,6 cm (fig. 2). Garda este formată din două plăci cordiforme, lucrate separat și apoi aplicate prin batere la cald. Lobii sunt foarte bine proporționați, având aproximativ aceeași lățime. Înălțimea gârzii este de 2,9 cm, iar lățimea ei de 4,5 cm.

Mănerul *akinakes*-ului, având forma ușor arcuită, dar dreptunghiular în secțiune, are o lungime de 7 cm. El se îngustează la 2 cm în dreptul gârzii și la 1,8 cm la partea superioară (spre antene). În ciuda stării precare de conservare, de-a lungul mânerului se poate constata existența unor nervuri.

Piesa noastră are lama oblică și ușor curbată, fiind prevăzută cu un singur tăiș și având formă triunghiulară în secțiune. Dimensiunile lamei sunt de 23,7 cm în lungime și 3 cm lățimea maximă.

* Lucrarea a fost prezentată în cadrul Simpozionului omagial „Constantin Daicoviciu“, Cluj-Napoca, 27—28 mai 1993; pe această cale aducem mulțumiri lui V. Vasiliev, pentru sugestiile date în vederea publicării articolului de față.

¹ Raportul a fost prezentat la a XXV-a Sesiune anuală de Rapoarte arheologice 1991, Iași, mai, 1992; din colectiv au făcut parte D. Isac (Universitatea Cluj-Napoca) și Adriana Isac (Muzeul de istorie Brașov).

² P. Reinecke, în *ArchErt*, XVII, 1897, p. 20, fig. 8; M. Roska, *Eurasia Septentrionalis Antiqua*, Helsinki, XI, 1937, p. 174.

³ V. Vasilie, *Sciții agatârși pe teritoriul României*, Cluj-Napoca, 1980, pl. 1.

În ceea ce privește antenele *akinakes*-ului, deși nu s-au păstrat integral, înclinăm să credem că ele nu se terminau în volute, ci erau îngroșate la partea superioară. Afirmația noastră se bazează pe faptul că antenele depășesc lățimea gărzii, iar distanța dintre ele este destul de mare.

După formă, piesa reprezintă o armă cu aspect mai mult de sabie decât de pumnal. Din acest considerent, vom utiliza în continuare denumirea de sabie scurtă tip *akinakes*.

Pentru analogii cu alte exemplare din Transilvania privind nervurile imprimate pe mâner, menționăm pumnalul de la Cipău, cu mâner prevăzut cu antene și cu un tăiș scurt⁴.

De asemenea, este necesar să amintim unul dintre pumnalele de la Băița, care prezintă similitudini cu sabia tip *akinakes*, descoperită la Cincșor, în ceea ce privește mânerul (forma arcuită și nervura mediană) și lama (oblică și curbată)⁵.

Piesa în discuție are atât elemente caracteristice pumnalelor arhaice (forma gărzii și lățimea lamei), cât și elemente specifice exemplarelor dateate mai târziu (forma ovală a mânerului și curbarea lamei).

Luând în considerație aceste două aspecte, respectiv, îmbinarea unor elemente arhaice cu altele, specifice perioadei clasice și coroborându-le cu descoperirea din secolul trecut a celor două săgeți scitice în zona Cincșorului (vezi nota 2), apreciem că sabia de tip *akinakes* poate fi datată spre sfârșitul fazei arhaice și începutul celei clasice. Exemplarul nostru se încadrează, deci, cronologic în a doua jumătate a secolului al VI-lea î.Ch., cu mențiunea că nu poate fi exclusă nici datarea în primele decenii ale secolului al V-lea î.Ch.

Conform schemei tipologice concepută de V. Vasiliev, sabia de tip *akinakes* de la Cincșor face parte din categoria denumită tip „B”, cu antene. În cadrul acestui tip se disting mai multe variante, în funcție de forma gărzii și de lamă. Piesa se încadrează în varianta „B 1 b”⁶, intuită de autorul mai sus menționat, dar neconfirmată până la descoperirea incidentală, din 1991, de la Cincșor. Această variantă se caracterizează prin garda bine reliefată, rotunjită la partea superioară și având lobii proeminenți. Lama, cu un singur tăiș, este lată, îngustându-se numai spre vârf. *Akinakesul* prezentat se adaugă astfel altor descoperiri de materiale scitice din zona Oltului transilvan⁷.

ADRIANA ISAC

⁴ N. Vlăsa, *Apulum*, IV, 1961, p. 23, fig. 4/7; V. Vasiliev, *op. cit.*, pl. 13/6.

⁵ V. Vasiliev, *op. cit.*, pl. 13/7; de altfel, și la nordul Mării Negre, spre sfârșitul fazei arhaice și în faza ulterioară, clasică, apar exemplare cu mânerul „oval” și lama oblică cu un tăiș; cf. A. I. Meliukova, *Vooruženie skifov, Arheologia SSSR*, D 1—4, Moskva, 1964, pl. 18/3; 19/7—11.

⁶ V. Vasiliev, *op. cit.*, p. 84.

⁷ Idem, *op. cit.*, p. 141 sqq.

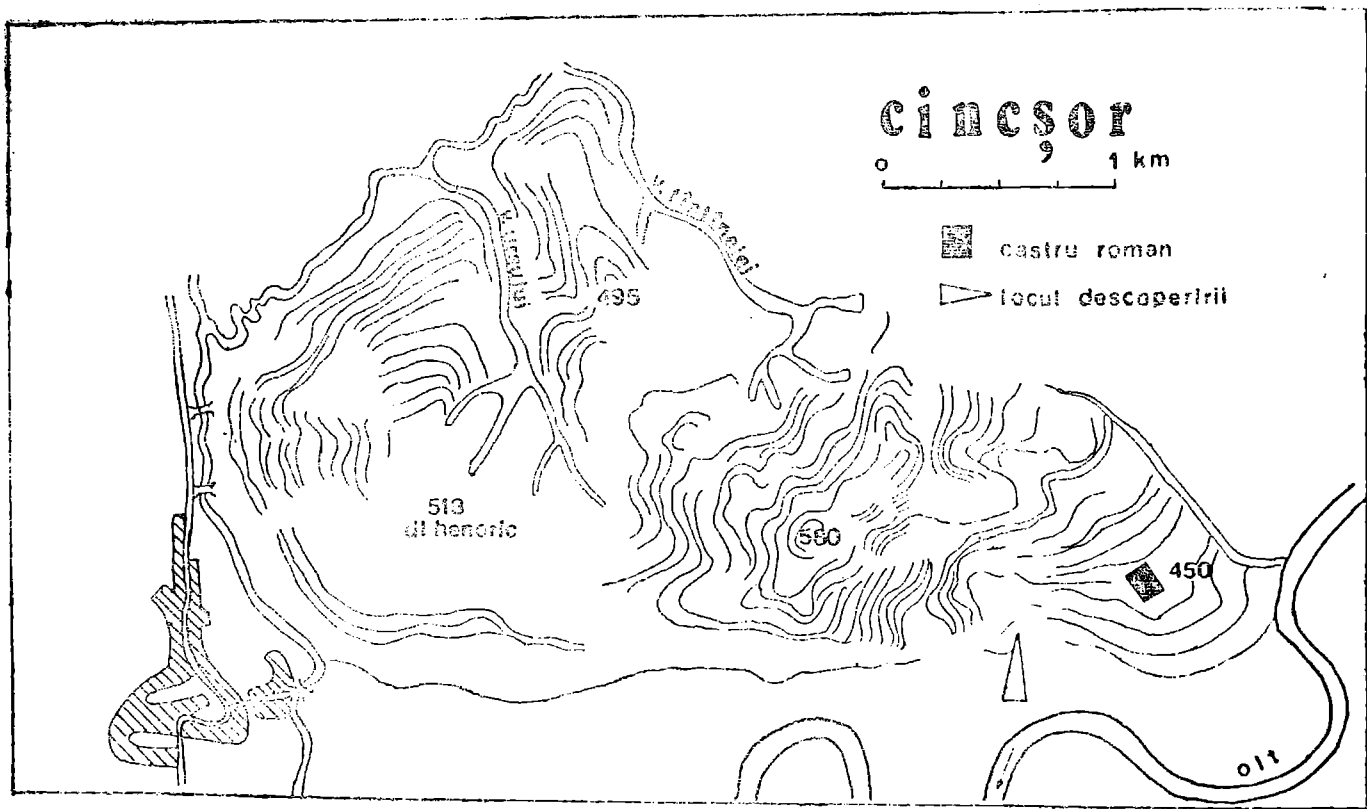

Fig. 1. Harta cu locul descoperirii *akinakes*-ului.

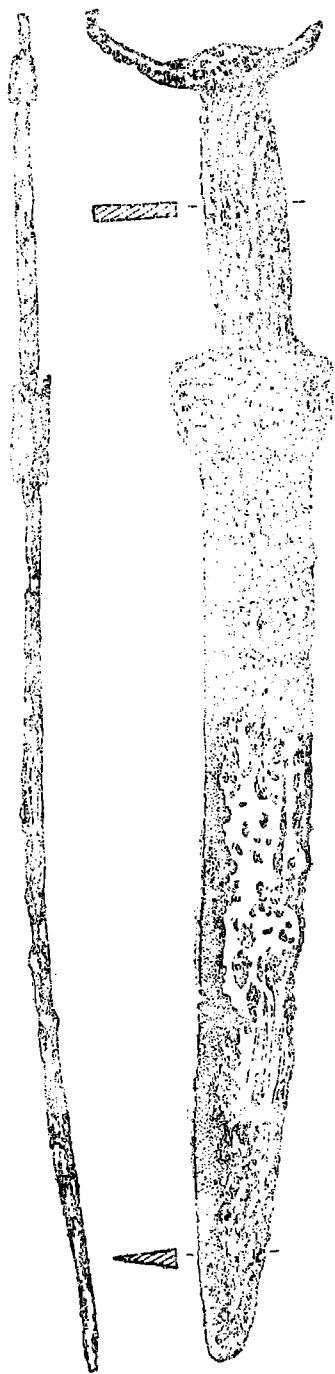

Fig. 2. Aktnakes-ul de la Cincșor.

EIN AKINAKES VON CINŞOR (KREIS BRAŞOV)

(Zusammenfassung)

Während der archäologischen Ausgrabungen im römischen Kastell von Cinşor (Kleinschenk), im Jahre 1991, wurde zufällig, etwa 300—400 m westwärts des Kastells, (Abb. 1), ein skythischer *akinakes* aufgefunden (Abb. 2). Es handelt sich um ein typisches Schwert-*Akinakes*, (Länge 35,6 cm), von kurzer Schneide, aus der zweiten Hälfte des VI. Jhr. vor u.Z.. Den Fund von Cinşor flügen wir nun zu den anderen skythischen Entdeckungen am siebenbürgischen Olt (Alt) hinzu; in der genannten Ortschaft können wir die Existenz eines skythischen Friedhofs vermuten da in dieser Zone einst zwei skythische Pfeile gefunden wurden.